

Lucia Nankoe is op dit moment in Suriname voor een tentoonstelling van een groot deel van de foto's uit het boek, redacteur Gerard Sweep heeft zich dit weekend ondergedompeld in Griekse muziekstijlen. Wel aanwezig is vormgever Karel Berkhout.

Eind 2013, nu bijna zes jaar geleden, stelde Lucia mij voor om samen een boek te maken rondom Surinaamse trouwportretten. De kiem voor dit idee was bij haar al bijna dertig jaar eerder gelegd, toen zij een affiche zag van een Duitse tentoonstelling over de positie van de bruid in verschillende culturen (afbeelding 1). Daarop was een Surinaams bruidspaar afgebeeld.

Afbeelding 1

Tentoonstelling Keulen 1985

Wat mij betreft ligt de basis van dit project in de activiteiten van de Stichting voor Surinaamse Genealogie, kortweg SSG genoemd, waar ik al vanaf de oprichting in 2001 deel van uitmaak (afbeelding 2). Lucia Nankoe en Karel Berkhout zijn eveneens donateurs van de SSG. Wij spreken van donateurs omdat wij formeel een stichting zijn, maar de meeste van de al jaren ruim 400 donateurs zijn actieve en enthousiaste familieonderzoekers. Wij zijn een vrijwilligersorganisatie, gebouwd op het principe 'voor en door de donateurs'.

Afbeelding 2

SSG opgericht in 2001

De SSG organiseert al sinds jaar en dag familiefototentoonstellingen, tijdens onze eigen jaarlijkse Konmakandra maar ook in bibliotheken, en wij hebben

voor dit boek in de voor dat doel aangelegde collectie mogen grasduinen. Van de foto's en verhalen in dit boek is ruim de helft te herleiden op input van mensen uit de kring van de SSG.

Dat er nog eens bijna eens zoveel bijdragen uit andere hoek zijn ingekomen, illustreert dat het bezig zijn met de geschiedenis van de eigen familie onder Surinamers of afstammelingen van Surinamers enorm aan kracht aan het winnen is.

Ik vind dit geweldig. Ik ben historicus en zoek dan ook naar de grote lijnen in het verleden. Als het om Suriname gaat: de slavernij en haar nasleep, immigratie en emigratie, trek van het platteland naar de stad, ontwikkelingen in sociale gelaagdheid, economische verschuivingen.

Maar ik geloof heilig in de meerwaarde van genealogie. De aandacht voor het individuele, unieke geval maakt het beeld van de geschiedenis gedetailleerder en dus beter. Genealogie is geschiedschrijving van beneden af aan, middels een *bottom-up*, in plaats van een *top-down* benadering. Haar voortbrengselen worden soms afgedaan als 'petite histoire'. Maar de historicus die pretendeert de grote lijnen van het verleden bloot te leggen, is gebaat bij dergelijke deelstudies. Ze vormen een toetssteen voor historische generalisaties.

Dit is voor mij ook de waarde van *Trouwportretten*. Dat het kan bijdragen aan een meer werkelijkheidsgetrouwe beeldvorming.

Het boek heeft twee pijlers: de bruiloftsfoto's en de geschreven portretten. Foto's kunnen op zichzelf al aanleiding geven tot het bijstellen van al te gemakkelijke vooronderstellingen. Zo werd in interviews die Lucia n.a.v. het boek gaf, vaak verbazing geuit dat de geportretteerden er zo 'westers' uitzien. Ik moest daarbij denken aan mijn zwager Juan, Chileen, die eens zeer gepikeerd reageerde op een opmerking van bezoekers van zijn land dat Chili 'zo westers' was. Hij proefde verwondering in die opmerking en dat ergerde hem. Europeanen hebben immers niet het alleenrecht op 'westers' zijn.

In Suriname is de leerplicht voor kinderen van 7-12 jaar al in 1876, ruim dertig jaar eerder dan in Nederland, ingevoerd. De taal op school was het Nederlands (met een tijdelijke uitzondering voor het onderwijs aan Hindostaanse en Javaanse kinderen). Veel Surinaamse kinderen waren het Nederlands dus eerder meester dan de jeugd in grote delen van Nederland.

Suriname was in de periode die het boek bestrijkt ook verre van een geïsoleerde, stilstaande samenleving. Emigratie speelde hierbij een rol. Vele

Surinamers vlogen uit – naar Curaçao, de V.S., Nederland natuurlijk – en een deel van hen keerde na verloop van tijd weer terug, als wereldburgers. Twee voorbeelden uit het boek, echtparen die decennia in Indonesië, toen nog Nederlands-Indië woonden en werkten – Brandon als hogere ambtenaar, Lichtveld als bosbouwkundige – en zich na de oorlog weer in Suriname vestigden (afbeeldingen 3 en 4).

Afbeelding 3

Henri Guillaume Brandon en
Helena Cornelia Halfhide, gehuwd
Paramaribo 1914

Afbeelding 4¹

¹ De hier afgebeelde Bert Lichtveld is een neef van Lou Lichtveld/Albert Helman en leerde laatstgenoemde het Surinaamse bos kennen, zoals beschreven in Albert Helman, *Verdwenen Wereld, verhalen en schetsen uit Suriname* (Amsterdam: In de Knipscheer, 1990).

Emma Samson en Bert Lichtveld,
gehuwd Paramaribo 1935

Voor dit soort achtergrondkennis is natuurlijk verklarende tekst nodig. De teksten bij de foto's zijn soms wat beknopt maar ik geloof dat zij de aandachtige lezer toch veel leerzame informatie bieden.

Enkele voorbeelden.

De slaventijd maakt deel uit van veel meer familiegeschiedenissen dan men misschien op het oog zou verwachten.

Anton Heidweiller en Virginia Humphrey (afbeelding 5) zijn mijn eigen grootouders. Mijn opa had twee grootouders die in slavernij geboren waren, maar ook mijn zo Chinese ogende oma had in de moederlijke lijn voorouders die onder het slavenjuk hebben geleefd.

Afbeelding 5

Anton Heidweiller en Virginia
Humphrey, gehuwd Paramaribo
1915

Deze mensen, Dirk Ralf en zijn vrouw Hendrina (afbeelding 6), zijn zelf nog plantageslaven geweest. Saillant, zeker in het licht van dit boek, is overigens de familienaam *Heirath* – als een bevel.

Een mogelijke verklaring vindt men in het boek in de bijdrage van hun nakomeling Wonny Stuger.

Afbeelding 6

Dirk Andreas Ralf en Hendrina
Heirath, gehuwd Boven Para 1894

Ook de bruidegom op de volgende foto (afbeelding 7), Rudolf Buhk, was in de slavenstand geboren, in Paramaribo. Verschillende facetten van de Surinaamse slavernij die in het boek aangestipt worden, zijn bij het grote publiek vrijwel onbekend. Met name in de stedelijke context slaagden bijvoorbeeld velen er in zichzelf en familieleden vrij te kopen. Buhks oma bijvoorbeeld was door zijn moeder in 1834 losgekocht, en hoewel de oma tot haar dood in 1852 formeel de slavenstatus behield, werd zij door haar dochter en kleinkinderen natuurlijk niet als zodanig behandeld.

Afbeelding 7

Maria Wilhelmina Meijer en
Rudolph Adolph Buhk, gehuwd
Paramaribo 1868

Afbeelding 8

Adolf Frederik Gravenberch
(1811-1906) en de bruiloftsfoto
van zijn kleindochter uit 1906

Deze man (afbeelding 8), Adolf Fredrik Gravenberch, was in slavernij op een plantage geboren en vervolgens opgeleid tot chirurgijn. Hij wist geld te sparen en in 1842, toen hij 31 was, zichzelf en vier jaar later zijn vrouw en zes kinderen vrij te kopen. Als vrij man bouwde hij een bloeiende praktijk als medicus op.

De verhalen bij de volgende foto's (afbeelding 9 en 10) weerspreken ook een gangbaar cliché. We zien twee Europese nieuwkomers die hun hart aan Suriname hadden verloren, de werktuigkundige Suur en de militair Regterschot met hun echtgenotes.

Afbeelding 9

Johanna Geertruida Vroom en
Johann Wilhelm Carl Suur,
gehuwd Paramaribo 1895, met
tussen hen in hun dochter

Afbeelding 10

Bessel Regterschot en Johanna
Helena Spreeuw, gehuwd
Paramaribo 1918

Hoe fraai vorm gegeven en leerzaam om te lezen ook, dit boek geeft natuurlijk geen representatief beeld van de toenmalige samenleving. Het zijn *impressies* en brede sectoren van de Surinaamse samenleving blijven buiten beeld. Het creoolse en gemengde deel van de bevolking domineert. En van de geportretteerde Hindostaanse echtparen valt het natuurlijk op dat in bijna alle gevallen minimaal één van de partners Christen was. Zo is in het geval van het echtpaar Dielbandhoesing (afbeelding 11) de vrouw rooms-katholiek.

Afbeelding 11

Sarabdjiet Dielbandhoesing en
Angela Panday, gehuwd
Paramaribo 1946

Parabirsing (afbeelding 12) was zelfs evangelist, van de EBG (Evangelische Broedergemeente), en dat geldt ook voor Darmowidjojo, de man van het enige Javaanse echtpaar in het boek (afbeelding 13).

Afbeelding 12

Soomaria Piare en Philip
Parabirsing, gehuwd district
Beneden Commewijne 1910

Afbeelding 13

Roetinem Nitihardjo en Soekirsam
Darmowidjojo, gehuwd district
Suriname 1944

We wentelen ons daarom niet in zelfgenoegzaamheid maar roepen op tot meer van dit alles. Ik kan niet nalaten op te merken dat één van de beproefde media hiervoor *Wi Rutu* is, het sinds 2001 halfjaarlijks verschijnend tijdschrift van de SSG (afbeelding 14).

Afbeelding 14

Wi Rutu, halfjaarlijks verschijnend
tijdschrift van de Stichting voor
Surinaamse Genealogie (SSG)

Ik dank u voor uw aandacht.

Jean Jacques Vrij, Amsterdam 8 september 2019